

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Reģionālās attīstības fondu

(COM(2004) 495 final — 2004/0167 (COD))

(2005/C 255/18)

Eiropas Savienības Padome 2004. gada 21. decembrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. panta noteikumiem nolēma pieprasīt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas konsultāciju attiecībā uz priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Reģionālās attīstības fondu

Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa, kas bija atbildīga par komitejas darbu šajā jautājumā, pieņēma atzinumu 2005. gada 18. martā. Referents: *Matousek* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 416. plenārajā sesijā 2005. gada 6. un 7. aprīlī (6. aprīļa sanāksmē) ar 123 balsīm "par", 1 balsi "pret" un 4 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Preambula

1.1 Šis atzinums izstrādāts, pamatojoties uz diskusiju attiecībā uz EESK atzinumu par vispārējiem noteikumiem ⁽¹⁾. Tas attiecas arī uz citiem Komitejas atzinumiem par Kohēzijas fonda izveidi ⁽²⁾, Eiropas Pārrobežu sadarbības grupas (EGCC) izveidi, par Eiropas Sociālo fondu ⁽³⁾ un Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (EAFRD) ⁽⁴⁾.

1.2 Atzinumā atspoguļota pasaules ekonomikas izmaiņu un pasaules tirgos strauji pieaugušās konkurences ietekme, kā arī izaicinājumi, ar kuriem sastopas Eiropas Savienība. Tā izejas punkts ir steidzamā nepieciešamība izmantot visus iespējamus līdzekļus, lai sasniegtu ES potenciālam atbilstošu ES stāvokli pasaulē. Tajā atzīta nepieciešamība īsā un vidējā termiņā mobilizēt visus nozīmīgākos resursus, kas vajadzīgi jauno dalībvalstu, kas ir kļuvušas par neatņemamu ES ekonomikas un sabiedrības sastāvdaļu, iespēju veicināšanai, tajā skaitā arī nepieciešamība mobilizēt reģionālo struktūru slēpto potenciālu. Tas nozīmē, ka ir jāpaātrina progress ceļā uz augstāka ekonomikas konverģences līmeņa sasniegšanu un sinerģiju visai Eiropas Savienības ekonomikai kopumā. Tādēļ ir jāpiešķir lielāka nozīme kohēzijas politikai un tās instrumentiem, ar kuru palīdzību tiek īstenoti ES attīstības galvenie mērķi, pamatojoties uz noturīgu attīstību un kvalitatīvu Eiropas sociālo modeli.

2. Kopsavilkums

2.1 Šis dokuments ietver īsu Eiropas kohēzijas politikas un struktūrpolitikas uzdevumu aprakstu, dažas vispārējas piezīmes un iesniegtās regulas projekta kopsavilkumu.

2.2 Noslēguma daļā komiteja sniedz sīkākas piezīmes par atsevišķiem regulas projekta pantiem. Kopumā Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas plašo pieeju minēto noteikumu izstrādei. Komiteja izdara šādus secinājumus:

2.2.1 atzinīgi vērtējams ir fakts, ka Fonda atbalstītās darbības un pasākumi tiks vērsti uz Lisabonas un Gēteborgas samitos izvirzītajām Eiropas Savienības prioritātēm.

2.2.2 ir jāapstiprina izdevumi mājokļu būvniecībai un renovācijai, kas ir saistīti ar atjaunošanu un attīstību;

2.2.3 augsta prioritāte piešķirama pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai, inovācijai un uzņēmējdarbībai, it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) attīstībai;

2.2.4 nozīmīga ir arī ilgtspējīga tūrisma, sabiedriskā transporta un atjaunojamās enerģijas nozaru attīstība;

2.2.5 inovācija skatāma plašākā kontekstā, ņemot vērā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstībai un ieviešanai paredzēto atbalstu;

2.2.6 tiek atzinīgi vērtēti un ir jāatbalsta priekšlikumi Eiropas teritoriālās sadarbības veicināšanai;

2.2.7 noteikumiem par pilsētu teritorijām un konurbāciju ir jāveicina ciešāka sadarbība starp Kopienas pilsētām;

2.2.8 ir jānodrošina atbalsts lauku rajoniem, lai veicinātu to diversifikāciju;

2.2.9 noteikumos nepārprotami ir jāparedz konverģences programmu pilnīga īstenošana nelabvēlīgu dabas apstākļu ietekmētos reģionos, nomaļos reģionos, un salās, kas saskaras ar īpašām problēmām (tajā skaitā arī mazajās salu valstīs).

⁽¹⁾ COM(2004) 492 final – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005.

⁽²⁾ COM(2004) 494 final – 2004/0166 (AVC), CESE 390/2005.

⁽³⁾ COM(2004) 493 final – 2004/0165 COD, CESE 250/2005.

⁽⁴⁾ COM(2004) 490 final – 2004/0161 (CNS), CESE 251/2005.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Komisija tās trešajā ziņojumā par ekonomisko un sociālo kohēziju ⁽⁷⁾ izklāstīja uzdevumus un grūtības, ar kurām Eiropas Savienība sastopas paplašināšanās rezultātā radušos atšķirību samazināšanas procesā. Īpaši tika uzsvērts:

- zemais līdzdalības līmenis tālākizglītības procesā mazāk attīstītajos reģionos; sevišķi zemi rādītāji ir jaunajās dalībvalstīs;
- ievērojamas atšķirības pētniecībai un attīstībai paredzētajos uzdevumos;
- ilgstošas atšķirības informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pieejamībā;
- nepieciešamība pēc noturīga un augsta izaugsmes līmeņa, it īpaši jaunajās dalībvalstīs;
- neproporcionāls ārējo tiešo investīciju apjoms ekonomiski spēcīgākajos rajonos;
- nodarbinātības rādītāji ir ievērojami zemāki par Lisabonas stratēģijas mērķos norādītajiem.

3.2 EESK atzinīgi vērtē ziņojumu un struktūrfondu konstruktīvo ieguldījumu, taču atzīst, ka “vēl aizvien pastāv ievērojamas atšķirības gan labklājības līmeņa, gan ekonomikas rādītāju ziņā.” Komiteja atzīst, ka “paplašināšanās rezultātā ievērojami palielināsies Kopienas iekšējais tirgus, radot jaunas iespējas”, taču paplašināšanās būs saistīta arī ar lielākam atšķirībām ⁽⁸⁾.

3.3 Tādēļ, lai mazinātu augstāk minētās atšķirības, spētu risināt paplašināšanās izraisītās problēmas un uzdevumus, sasniegtu Lisabonas stratēģijas mērķus attiecībā uz konkurētspējas paaugstināšanu, vairāk un labāku darbavietu izveidi, sociālo integrāciju un vides ilgtspēju, ir nepieciešama reforma. Komiteja vēlas uzsvērt, ka regulā ir skaidri jāparedz šī virzība, un ka dažādu prioritāšu ietvaros paredzētās darbības ir jāuztver kā līdzekļu izvēle vai kopums, kurus reģioni un dalībvalstis izmantos, lai izstrādātu programmas ilgtermiņa izaugsmes rādītāju paaugstināšanai un konkurētspējas nostiprināšanai.

3.4 Kā norādīts preambulā, šis atzinums ir sagatavots EESK atzinuma par vispārējiem noteikumiem kontekstā ⁽⁷⁾. Minētajā dokumentā ir detalizēti aplūkota situācija un nepieciešamība nostiprināt sociālo un ekonomisko partneru līdzdalību ⁽⁸⁾. Sociālos partnerus ir jāiesaista visos programmu izstrādes un īstenošanas posmos, un tiem ir jāpiešķir pilnvērtīgas tiesības attiecībā uz uzraudzības komitejām. Atzinumā izteikts viedoklis, ka Komisijai ir jāveicina efektīvu partnerību izveide. Komiteja uzskata, ka maksimālas efektivitātes nodrošināšanai ir nepieciešams ievērot šo partnerību lēmumus. Minētajā atzinumā izteikts EESK viedoklis par jaunajām prioritātēm ⁽⁹⁾, kas nepieciešamas, lai rīkotos atbilstoši jaunajiem paplašināšanās izraisītajiem izaicinājumiem. Šajā atzinumā atspoguļotas

iepriekš minētās prioritātes, jo tās ir saistītas ar konkrētiem Eiropas Reģionālā attīstības fonda noteikumiem. Komiteja jau ir paudusi viedokli, ka ir nepieciešams nodrošināt kohēzijas politikas mērķu sasniegšanai pietiekamus resursus. Turklāt ir vairākas problēmas, kas attiecas gan uz “vecajām”, gan uz “jaunajām” dalībvalstīm.

3.4.1 Pirmkārt, problēma, kas saistīta ar ierobežotiem resursiem un to optimālu sadali attiecībā pret resursu izmantošanas iespējām (līdzfinansējumu) jaunajās dalībvalstīs, reģionos un teritorijās, kam raksturīga galēja nabadzība.

3.4.2 Otrkārt, problēma, kas saistīta ar statistisko efektu un “pakāpenisku atbalsta pārtraukšanu” — tā skar “vecās” dalībvalstis un pēc nākamās ES paplašināšanās 2007. gadā ietekmēs arī pašreizējās jaunās dalībvalstis, jo tām būs jāpielāgojas apstākļiem, kad atsevišķi reģioni, iespējams, vairs nebūs tiesīgi saņemt fondu palīdzību.

3.4.3 Ar iepriekšminēto problēmu ir saistīti arī jautājumi par ekonomisko rādītāju (iekšējā kopprodukta — IKP) aprēķināšanas metodēm, kā rezultātā jaunajām dalībvalstīm var rasties risks zaudēt tiesības uz finansējumu, it īpaši uz Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) līdzekļiem. Lai gan Eiropas Kopienas Statistikas birojā ir pieejami tikai pilnīgi reģionu statistikas dati par laika posmu no 2000. līdz 2002. gadam, tas var radīt grūtības tiem reģioniem, kuru ieguldījums ES nacionālajā kopienā (NKI) samazinās.

3.5 Jau ir izstrādāti vai šobrīd tiek izstrādāti vairāki citi EESK atzinumi par ES politiskajām un ekonomiskajām stratēģijām ar reģionālu un kohēzijas dimensiju, proti, par rūpniecības un strukturālajām pārmaiņām, pētniecību, attīstību un inovāciju, tūrisma attīstību, pilsētu aglomerācijām, infrastruktūrām, mazāk attīstītajiem un nomaļajiem reģioniem utt.. Paplašināšanās rezultātā dažus no tiem nepieciešams pārskatīt. Salīdzinot ar iepriekšējām Eiropas Savienības paplašināšanās, ES paplašināšanās austrumu virzienā ir saistīta ar pilnīgi atšķirīgām iespējām un izaicinājumiem.

4. Regulas priekšlikuma kopsavilkums

4.1 Priekšlikumā regulai izklāstīti Eiropas Reģionālās attīstības fonda uzdevumi.

4.2 Fonda mērķis tiek definēts kā ieguldījums reģionālo atšķirību samazināšanai paredzēto darbību finansēšanā, tādējādi sekmējot Kopienas mērķu sasniegšanu, proti, konkurētspējas nostiprināšanu, darbavietu izveidi un ilgtspējīgas izaugsmes veicināšanu. Fonda darbības apjoms ietver atbalstu ienesīgām investīcijām, infrastruktūras attīstībai, citām attīstības iniciatīvām un tehniskajai palīdzībai. Fonds tā atbalstu virzīs šādām tematiskajām prioritātēm: konverģence; reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība; un Eiropas teritoriālā sadarbība.

⁽⁷⁾ Trešais ziņojums par ekonomisko un sociālo kohēziju – jaunas partnerattiecības kohēzijai, COM (2004) 107 final

⁽⁸⁾ EESK atzinums par tēmu: Trešais ziņojums par ekonomisko un sociālo kohēziju, OV C 302, 07.12.2004., 60.lpp.

⁽⁷⁾ CESE 389/2005

⁽⁸⁾ CESE 389/2005, 3.3. punkts.

⁽⁹⁾ CESE 1600/2004, 3.4. punkts.

4.2.1 Jautājumā par konvergenci regulas projekts paredz koncentrēt ERAF resursus ilgtspējīgas attīstības atbalstam, mobilizējot un nostiprinot endogēnās iespējas, un nosauc virkni atbalstāmo pasākumu. Tie ietver pētniecību un tehnoloģijas attīstību, informācijas sabiedrības attīstības veicināšanu, ilgtspējīgas ražošanas un vides, kā arī tūrisma attīstības sekmēšanu, investīcijas transporta nozarē, enerģijas piegādes drošību un efektivitāti, investīcijas izglītībā, kas padara reģionus pievilcīgākus, veselības aprūpes uzlabošanā, kas sekmē ekonomisko attīstību, un atbalstu MVU ar mērķi izveidot jaunas darbavietas.

4.2.2 Reģionālās konkurētspējas un nodarbinātības jomā regula paredz atbalstu pirmām kārtām inovāciju un zināšanu ekonomikas veicināšanai. Īpaši atbalsts tiks virzīts pētniecības un tehnoloģiju attīstībai, kā arī inovācijas iespējām, kas ir tieši saistītas ar reģionālās attīstības mērķu sasniegšanu, proti, sekmējot jauninājumu ieviešanu MVU darbībā, veicinot jaunu ideju izmantošanu saimnieciskajā darbībā, izveidojot jaunus finanšu instrumentus un uzņēmumu atbalsta centru, kas veicinās uzņēmumu, kuru darbībā tiek intensīvi izmantotas zinātnes atziņas, attīstību. Otrkārt, uzmanība tiek pievērsta vides riskam un tā novēršanai, sekmējot investīcijas piesārņotu teritoriju reģenerācijā, energoefektivitātes uzlabošanā, tīra sabiedriska transporta attīstībā un riska novēršanā. Treškārt, šo tematisko prioritāšu ietvaros fonda atbalsts tiks piešķirts investīcijām ārpus lieliem pilsētu centriem, lai uzlabotu transporta tīklu pieejamību un veicinātu informācijas un komunikāciju tehnoloģiju izmantošanu.

4.2.3 Darbība tematiskās prioritātes "Eiropas teritoriālā sadarbība" ietvaros pirmām kārtām ir vērsta uz pārrobežu stratēģiju izveidi noturīgas teritoriālās attīstības nodrošināšanai. Īpaši, lai veicinātu uzņēmējdarbības un MVU attīstību, kā arī tūrisma, kultūras un pārrobežu tirdzniecības attīstību. Turklāt ir ieteiktas darbības, kuru mērķis ir uzlabot pieeju transportam, IKT tīkliem, pārrobežu ūdens un energopiegādes tīkliem, kā arī uzlabot sadarbību veselības aprūpes un izglītības jomā. ERAF finansējumu var piešķirt arī iniciatīvu, kas paredzētas pārrobežu darba tirgus attīstībai, sekmēšanai. Otrkārt, šīs tēmas ietvaros paredzēts atbalstīt starptautisko sadarbību, tajā skaitā — divpusēju sadarbību starp piejūras reģioniem ar mērķi veicināt vienotas pieejas izstrādi atkritumu un ūdens apsaimniekošanai, piekļuvi Eiropas transporta tīkliem un augsti attīstītām IKT sistēmām, vides piesārņojuma riska novēršanai, kā arī zinātnes un tehnoloģiju tīkliem. Treškārt, šīs tēmas prioritāšu mērķis ir nostiprināt reģionālās politikas efektivitāti, veicinot sakaru veidošanu un pieredzes apmaiņu, it īpaši inovācijas, vides, riska novēršanas un pilsētu atjaunošanas jomā.

4.3 Priekšlikumā regulai ir definēti attaisnotie izdevumi un īpaši noteikumi attiecībā uz šādiem elementiem:

4.3.1 Pilsētu teritorijas: ERAF sniegs atbalstu līdzdalību veicinošu, integrētu stratēģiju attīstībai, lai risinātu pilsētu aglomerācijās samilzušās ekonomiskās, vides un sociālās problēmas. Šī

panta noteikumi pieļauj ierobežotu ERAF līdzekļu izmantošanu Eiropas Sociālā fonda darbības sfērā ietilpstošu pasākumu atbalstam.

4.3.2 Lauku teritorijas: ir izvirzīts priekšlikums ERAF atbalstu šajās teritorijās virzīt uz saimnieciskās darbības diversifikāciju, vienlaicīgi nodrošinot atbilstību pasākumiem, kurus atbalsta Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku atbalstam un Eiropas Zivsaimniecības fonds.

4.3.3 Nelabvēlīgu dabas apstākļu ietekmētas teritorijas: attiecībā uz reģionālajām programmām, kas paredzētas teritorijām ar nelabvēlīgiem dabas apstākļiem, ERAF līdzekļi tiks investēti piekļuves uzlabošanā, kultūras mantojuma veicināšanā, ilgtspējīgas dabas resursu izmantošanas un tūrisma attīstības sekmēšanā.

4.3.4 Nomaļie reģioni: ERAF atbalsts paredzēts preču transportēšanas pakalpojumu attīstībai un ar uzglabāšanu, uzturēšanu un darbaspēka pieejamību saistīto papildizmaksu kompensēšanai.

4.3.5 Ir paredzēti arī īpaši noteikumi attiecībā uz Eiropas teritoriālo sadarbību. Šajos noteikumos ietvertas prasības attiecībā uz darbības programmām; minētās prasības ietver prioritāšu pamatojuma, finanšu aplēšu un īstenošanas iespēju analīzi. Tajos izklāstīti arī iespējamie pasākumi programmas pārvaldības nodrošināšanai, tajā skaitā arī īpaša juridiska instrumenta izstrāde, ar kura palīdzību tiks izveidota īpaša institūcija pārrobežu sadarbības īstenošanai.

4.3.6 Noslēguma noteikumi: Tie apstiprina pašlaik spēkā esošajā Regulā (EK) Nr. 1783/99 paredzētos pārejas noteikumus un formāli nosaka šo noteikumu spēkā stāšanās un pārskatīšanas datumus no 2007. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim.

5. Komitejas atzinums

5.1 *Ievads, noteikumu piemērošanas apjoms un attaisnotie izdevumi (Regulas 1., 2., 3., 7. un 13. pants)*

5.1.1 Komiteja atzinīgi vērtē 2. pantā noteikto saikni starp fonda mērķiem un Kopienas — it īpaši Lisabonas stratēģijas mērķiem. Komiteja atbalsta arī palīdzības koncentrēšanu skaidri formulētām tematiskajām prioritātēm. Atjaunotie Lisabonas stratēģijas mērķi, kas ietver ilgtermiņa izaugsmes rādītāju paaugstināšanu vājāk attīstītajos reģionos un konkurētspējas nostiprināšanu visā Eiropā, ir jāizvirza arī kā jauno programmu mērķi. Tādēļ regulā ir jāparedz iespējamās darbības, kas apvienojamas konkrētās programmās katram reģionam raksturīgo problēmu risināšanai, vienlaicīgi veicinot vispārējo izaugsmes rādītāju paaugstināšanu un konkurētspējas nostiprināšanu. ES mēroga vadlīniju un dalībvalstu stratēģiju izstrādes process ir jāvērs uz atjaunotās Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanu.

Šo dokumentu sagatavošanā ir aktīvi jāiesaista sociālie partneri. Komiteja tās atzinumā⁽¹⁰⁾ uzsvēra, ka reģenerācijas procesa neatņemama sastāvdaļa ir dzīvojamā fonda atjaunošana un strādājošiem pieejamu mājokļu nodrošināšana, kurai ir liela nozīme pilsētu un arī lauku attīstības politikai ietvaros, tādēļ komiteja ar nožēlu secina, ka saskaņā ar 7. panta noteikumiem mājokļu nodrošināšanai paredzētie izdevumi ir izslēgti no atbalstāmo pasākumu loka. Komiteja uzskata, ka izdevumi dzīvojamā fonda nodrošināšanai, kas saistīti ar atjaunošanu un reģenerāciju, tāpat arī izdevumi dzīvojamā fonda nodrošināšanai, kas ietilpst pilsētu un rūpniecisko rajonu atjaunošanas un renovācijas ietvaros, ir jāiekļauj atbalstāmo izdevumu lokā.

5.2 Konverģences sekmēšanas pasākumi (4.pants)

5.2.1 Komiteja uzsver pētniecības un tehnoloģijas, kā arī inovāciju un uzņēmējdarbības nozīmi. Trešā ziņojuma par konverģenci analizē ir norādītas ievērojamās atšķirības pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai paredzētajās investīcijās un atzīmēts, ka inovācija un uzņēmējdarbība ir nozīmīgi faktori augsta ekonomiskās izaugsmes līmeņa nodrošināšanai Kopienas reģionos ar zemāku labklājības līmeni. Komiteja ir vairākkārt uzsvērusi tās viedokli par šo darbību nozīmīgumu. EESK piebilst, ka dažām jaunajām dalībvalstīm šī ERAF palīdzība būs īpaši nozīmīga, veidojot nepieciešamos pētniecības un tehnoloģijas attīstības centru tīklus, kas nodrošinās saikni starp augstskolām un uzņēmumiem (īpašu uzmanību pievēršot MVU atbalstam), lai tuvinātu attiecīgā reģiona līmeni attīstītāko Eiropas valstu apstākļiem.

5.2.2 Komiteja uzsver, ka mazāk attīstītajiem reģioniem ļoti nozīmīga ir platjoslas komunikāciju tīklu pieejamības nodrošināšana un palīdzība MVU, lai tie varētu izmantot IKT priekšrocības.

5.2.3 Noteikumi vides jomā ietver virkni darbību; minētajā pantā būtu lietderīgi precizēt, ka vislielākā nozīme ir šo investīciju ieguldījumam ilgtspējīgā attīstībā un atjaunojamās enerģijas izmantošanas veicināšanā.

5.2.4 Atzinīgi vērtējama ir ilgtspējīgas tūrisma nozares un augstas pievienotās vērtības veicināšana, jo šāda darbība ir ievrojams ieguldījums reģionālās ekonomikas attīstībā un ir nozīmīga gan pilsētu, gan lauku attīstībai. Nav pietiekami novērtēta tūrisma loma Eiropas transporta tīklu kontekstā, jo nav ņemta vērā tūrisma pozitīvā ietekme uz pilsoņu Eiropas apziņu. Turklāt investīcijas atbilstošas infrastruktūras, pakalpojumu un labvēlīgas vides attīstībā var sekmēt to reģionu pievilcību, kuri šobrīd nav uzskatāmi par populāriem tūrisma rajoniem.

⁽¹⁰⁾ Struktūrfondu programmu plānošanas periods no 2000. līdz 2006. gadam: Pilsētu iniciatīvas sākotnējais izvērtējums, OV C 133, 06.06.2003, 53. lpp. 3.3 un 4.7.1. punkts

5.2.5 Attīstīta transporta struktūra ir viens no izaugsmes pamatfaktoriem. Ir jāveicina investīcijas reģionu un galveno Eiropas tīklu un tirgu savienojumu attīstībai. Lielajās un mazajās pilsētās liela nozīme ir labām, integrētām sabiedriskā transporta sistēmām, kas atvieglos satiksmi gan lauku, gan pilsētu teritorijās, lai palīdzētu samazināt sociālo atstumtību.

5.2.6 Eiropas energotīklu attīstība veicinās piegādes drošību un dalībvalstu ciešāku integrāciju. Enerģijas izmantošanas efektivitāte un atjaunojamās enerģijas izmantošana pavērs plašas iespējas jaunu uzņēmumu veidošanai, un šis process var sekmēt atpalikušo rajonu izaugsmi un to konkurētspējas stiprināšanu.

5.2.7 Arī investīcijas izglītībā rada tiešu labumu inovāciju un konkurētspējas, kā arī cilvēku kapitāla attīstībā. Kā minēts iepriekš, visticamāk, ka atpalikušajos reģionos ir mazākas mūžizglītības un tālākizglītības iespējas. Regulā tās patreizējā redakcijā minēta vienīgi "reģionu pievilcības sekmēšana un dzīves kvalitātes celšana". Komiteja atzīst nepieciešamību pēc koncentrēšanas un atzīst arī Eiropas Sociālā fonda lomu, taču, ņemot vērā izglītības nozīmīgumu, vēlas panākt plašāku šī panta noteikumu piemērošanas jomu un ciešāku sadarbību starp ERAF un ESF⁽¹¹⁾. Komiteja uzsver arī to, cik nozīmīgi daudzvalodu Eiropas Savienībā ir jauni komunikācijas problēmu risinājumi. Neskatoties uz formālo valodu apmācības komercpiedāvājumu un neskatoties uz uzlabojumiem, situācija joprojām ir neapmierinoša.

5.2.8 Minētajā pantā paredzētas investīcijas veselības aprūpē, kas veicinās reģionālo attīstību un dzīves kvalitātes uzlabošanu; šo nostāju komiteja vērtē atzinīgi.

5.2.9 Liela nozīme ir MVU atbalstam; veiksmīga uzņēmējdarbības politika varētu piesaistīt investīcijas struktūras traucējumu ietekmētiem un ekonomiski vājāk attīstītiem reģioniem. Ir nepieciešami stimulējoši pasākumi un citi ekonomikas sistēmu pasākumi, ar kuru palīdzību iespējams piesaistīt ārvalstu investorus mazāk attīstītajiem reģioniem, atbalstīt ES stratēģiski nozīmīgās nozares, kā arī inovatīvos uzņēmumu un organizāciju klasterus.

5.3 Reģionālās konkurētspējas sekmēšanas pasākumi (5.pants)

5.3.1 Inovāciju jomā EESK vēlas ieteikt plašu skatījumu uz inovāciju procesu, ņemot vērā, ka bieži vien jaunas darba metodes, kā arī inovācija uzņēmējdarbības vadībā un cilvēku attiecībās var dot tikpat lielu ieguldījumu uzņēmuma panākumu un konkurētspējas nodrošināšanā kā pilnīgi jaunas

⁽¹¹⁾ Komiteja ir vairākkārt uzsvērusi, ka daudz lietderīgāka būtu viena fonda izveide visai kohēzijas politikai kopumā, tādējādi atrisinot šīs problēmas (COM (2004) 492 final – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005).

tehnoloģijas, produkti vai procesi. Turklāt darba attiecību modernizācija var būt priekšnoteikums veiksmīgai jaunu tehnoloģiju ieviešanai, un līdz ar to tai ir būtiska nozīme Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanā. Regulā ir jāatspoguļo minētie faktori un, atzīstot ESF primāro lomu šajās jomās, vienlaicīgi jāatbalsta tīkls, kas veicinātu inovāciju labākās prakses ieviešanu inovācijā šī vārda plašākajā nozīmē.

5.3.2 Komiteja atzinīgi vērtē apņemšanos panākt ilgtspējīgu attīstību, enerģijas izmantošanas efektivitāti un veicināt atjaunojamās enerģijas resursu izmantošanu. Taču šeit jāņem vērā arī īpašās saimnieciskās darbības iespējas, kas paveras vides tehnoloģiju projektētājiem un ražotājiem, kas arī var veidot nozīmīgu ieguldījumu reģionu ekonomiskajā attīstībā. Komiteja atzinīgi vērtē arī atsauci uz tīru sabiedrisko transportu un atzīst, ka atbalstītas un integrētas sabiedriskā transporta sistēmas ir būtisks ieguldījums satiksmes noslogotības mazināšanā pilsētu teritorijās un sociālās atstumtības problēmu risināšanā gan pilsētu, gan lauku teritorijās.

5.3.3 Par svarīgu attīstības komponentu tiek atzīta galveno transporta ceļu un citu savienojumu nostiprināšana. Lauku rajoni var nonākt mazāk izdevīgā situācijā, jo tirgus piedāvājums nav pietiekams, lai nodrošinātu vēlamo infrastruktūru. Šajā jomā liela nozīme ir citu Kopienas politiku mijiedarbībai, un komiteja vēlas nodrošināt, lai šīs tēmas ietvaros sekmētās darbības un pasākumi netiktu nevajadzīgi uzspiesti. Ir nepieciešama arī piekļuve informācijas un komunikāciju tehnoloģijām ārpus lielākajiem pilsētu centriem, taču nozīmīgas ir ne vien fiziskās piekļuves iespējas un sakaru sistēmu pārklājums, bet arī konsultācijas, uzņēmējdarbības atbalsts un prasmju attīstība, kas ļautu MVU pilnvērtīgi izmantot IKT sniegtās priekšrocības. Turklāt Komiteja uzskata, ka ir nepieciešams nodrošināt, lai informācijas un komunikāciju tehnoloģijas būtu pieejamas visiem pilsoņiem, tādējādi novēršot nevienlīdzīgās digitālo pakalpojumu izmantošanas iespējas, kas veicina sociālo atstumtību. Pēdējie apskatītie jautājumi attiecas arī lielo pilsētu centriem.

5.4 Eiropas teritoriālās sadarbības veicināšanas pasākumi (6. pants)

5.4.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus attiecībā uz atbalstu pārrobežu, starptautiskajai un starpreģionālajai sadarbībai, kas attīstās uz Interreg pieredzes pamata⁽¹²⁾. Taču Komisijas priekšlikumi paredz atšķirīgus pasākumu kopumus pārrobežu vai transnacionālos projektos, un patreizējā regulas redakcijā, šķiet, no starpreģionālo tīklu attīstības jomas ir izslēgta virkne nozīmīgu, programmas atbalstītu darbību, piemēram, konverģences veicināšanas pasākumi, kā arī lauku rajonos, nelabvēlīgu dabas apstākļu ietekmētos apvidos un nomaļajos reģionos īstenojami īpaši pasākumi.

5.4.2 Komiteja īpaši atbalsta pasākumus, kas paredzēti pārrobežu sadarbības veicināšanai starp ES-15 un jaunajām dalībvalstīm jautājumā par šo valstu iekšējām robežām. Kā

⁽¹²⁾ OV C 302, 07.12.2004, 60. lpp, Atzinums par trešo ziņojumu par ekonomisko un sociālo kohēziju.

mērķis ir jāizvirza patiesi jaunu un dinamisku rajonu izveide ar kopēju vai kopēji izmantojamu infrastruktūru (ieskaitot veselības aprūpi un izglītību), dinamiskas cilvēku savstarpējās attiecības, valodas problēmu pārvarēšana un kultūras vērtību izmantošana. Struktūrfondu līdzekļi palīdzēs risināt problēmas, kas saistītas ar būtiskām ienākumu līmeņa un cenu atšķirībām un veicinās ekonomisko attīstību. Komiteja atbalsta jauno Kaimiņattiecību politiku⁽¹³⁾, tās jaunos instrumentus attiecībā uz ārpuskopienas valstīm un saiknes ar tām, un vēlas, lai tā tiktu iekļauta nākamajā plānošanas periodā un lai tai būtu iespējams piemērot ERAF palīdzību.

5.4.3 Komiteja analizē noteikumus attiecībā uz pārrobežu darba tirgus iniciatīvām un ierosina noteikumus skaidri norādīt atsaucē uz pievienošanās līgumos ietvertajām saistībām attiecībā uz darba tirgus standartiem un Lisabonas stratēģijas mērķiem. Komiteja uzsver⁽¹⁴⁾, ka, izstrādājot minētās programmas, ir jāņem vērā nepieciešamība apkarot dažādas sociālās diskriminācijas formas. Komiteja aicina precizēt šo jautājumu un nodrošināt, lai visas ERAF atbalstītās darbības būtu tiesīgas saņemt arī starpreģionālo tīklu atbalstu. Komiteja ir izteikusi īpašu aicinājumu izveidot īpašu programmu reģioniem, kuriem ir kopīga robeža ar jaunajām dalībvalstīm. Šis ieteikums nav iekļauts regulā. Komiteja vēlas, lai ar regulas palīdzību šādas darbības tiktu atbalstītas un uzskata, ka būtu lietderīgi regulā iekļaut īpašu atsauci.

5.4.4 Priekšlikumā regulai ir paredzēti noteikumi Eiropas pārrobežu sadarbības iedalījumam grupās. Komiteja šajā jautājumā bija sagatavojusi atsevišķu atzinumu⁽¹⁵⁾, kurā izteiktie secinājumi arī būtu jāiestrādā regulā.

5.4.5 Attaisnotie izdevumi ir nosakāmi valstu līmenī, atskaitot dažus izņēmuma gadījumus, kuriem piemērojami īpaši nosacījumi. Šos būtiskos nosacījumus ir nepieciešams precizēt. Attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli: neatgūstamais PVN arī jānosaka kā atbilstošs finansējuma saņemšanas kritērijiem, jo tas veido projekta faktiskās izmaksas.

5.5 Īpaši noteikumi par teritoriālajām iezīmēm

5.5.1 Pilsētvide (8.pants)

5.5.1.1 EESK ir izvirzījusi priekšlikumu atsevišķai pilsētu attīstības programmai. 8.1. pantā minētajās darbībās ir jāiekļauj visas Kopienas pilsētu iniciatīvas iezīmes, un Komiteja vēlētos, lai tiktu skaidri formulēti noteikumi, kas nodrošina Kopienas pilsētām iespēju strādāt kopīgi.

⁽¹³⁾ COM (2004) 628 final, 2004/0219 (COD)

⁽¹⁴⁾ OV C 302, 07.12.2004, 60. lpp, Atzinums par trešo ziņojumu par ekonomisko un sociālo kohēziju, 7.8. punkts.

⁽¹⁵⁾ CESE 388/2005.

5.5.1.2 Šajā pašā pantā ir ietverts arī noteikums, kas pieļauj Regulas (EK) Nr. 1784/1999 ietvaros paredzēto Eiropas Sociālā fonda darbību finansēšanu⁽¹⁶⁾. Regula nosaka šīs atkāpes ierobežojumu prioritātes "Reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība" mērķa un 10 % "attiecīgās prioritātes⁽¹⁷⁾" robežās. Ņemot vērā vēlmi katrai programmai izveidot vienu fondu, komiteja uzskata, ka šo programmu ietvaros ir nepieciešams paredzēt lielāku finansēšanas apjomu darba tirgus un cilvēku kapitāla darbības jomā. Šo atkāpi, iespējams, vajadzētu piemērot visām ERAF finansētajām programmām, ne tikai pilsētu dimensijai, un attiecināt uz visām trim tematiskajām prioritātēm. Lai nodrošinātu pietiekamu elastīgumu, desmit procentu līmenis tādējādi jāpiemēro visai programmai tās kopumā.

5.6 Lauku teritorijas un no zivsaimniecības atkarīgās teritorijas (9.pants)

5.6.1 Komiteja īpaši uzsvēra, ka ir nepieciešams nodrošināt, lai šie pasākumi nerobežotos tikai ar lauksaimniecības projektiem, un atzinīgi vērtē to, ka fonda palīdzību paredzēts virzīt infrastruktūras, telekomunikāciju, jaunu saimnieciskās darbības virzienu attīstību, pilsētu un lauku teritoriju saiknes sekmēšanu un tūrisma veicināšanu. Taču šajā sarakstā būtu jāiekļauj arī vispārējās nozīmes pakalpojumu pieejamība, kā arī saikne ar augstākās izglītības iestādēm, kas atzītas par lauku rajonu diversifikācijas nodrošināšanai nozīmīgām darbībām. Komiteja atzinīgi vērtēja arī Komisijas sākotnējās garantijas, ka jaunie instrumenti tiks "iestrādāti kopējā lauksaimniecības politikā"⁽¹⁸⁾. Regulas projekts izvirza dalībvalstīm prasību norādīt "skaidri nodalītus kritērijus" ERAF, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un EZF finansētajiem pasākumiem, kā arī pierādīt šo fondu finansēto darbību savstarpējo papildināmību un vienotību. Komiteja atbalsta šo prasību un atzīmē, ka tā ir uzsākusi plašāku darbību ERAF jomā.

5.7 Nelabvēlīgu dabas apstākļu ietekmētās teritorijas un nomaļie reģioni (10. un 11. pants)

5.7.1 Komiteja iestājas par solidaritāti ar īpašu grūtību ietekmētiem reģioniem un visādā ziņā atbalsta attiecīgos

priekšlikumus. Atsevišķā atzinumā⁽¹⁹⁾ komiteja ir novērtējusi nepārejošu nelabvēlīgu dabas apstākļu un struktūras traucējumu ietekmētu reģionu vajadzības un sniegusi komentāru par Komisijas priekšlikumiem, kas izklāstīti trešajā ziņojumā par kohēziju. Regula par ERAF ietver vairākus iepriekš minētajā atzinumā apskatītos jautājumus, un EESK atzinīgi vērtē teritoriālās dimensijas iekļaušanu atbilstības kritērijos ERAF atbalstam. Desmitā panta tekstā ir frāze "neierobežojot 3. un 4. panta noteikumus", kas norāda, ka šie reģioni ir tiesīgi uz palīdzību arī minēto prioritāšu ietvaros, taču būtu lietderīgi regulā skaidri un nepārprotami uzsvērt šīs tiesības. Tāpat arī 11. pantā norādīts, ka šis noteikums pieļauj finansējumu 4. pantā iekļauto darbību papildu izdevumu kompensēšanai. Komiteja šo nostāju atbalsta. Būtu lietderīgi precizēt, ka šie reģioni varētu atbilst kritērijiem, kas dod tiesības izmantot citu mērķu ietvaros paredzēto palīdzību.

5.8 Īpaši noteikumi par teritoriālo sadarbību (12. pants un 14. līdz 22. panti)

5.8.1 Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu par jauna juridiska instrumenta izstrādi sadarbības veicināšanai. Šie papildu noteikumi palīdz sekmēt efektīvu sadarbību, taču tiem ir viens trūkums, proti, tajos nav ietverts precīzs noteikums par sociālo partneru un citu organizāciju, kas pārstāv pilsoņu īpašās un vispārīgās intereses, iesaistīšanu. Ir jāprecizē attiecības starp ERAF (18. panta) un jauno Eiropas Pārrobežu sadarbības grupu (EGCC), it īpaši par dalībvalstu piešķirtajām EGCC tiesībām veikt vadošās iestādes funkcijas.

5.8.2 Šiem jautājumiem nepieciešama sīkāka precizēšana, un Komiteja ir sagatavojusi īpašus secinājumus par Eiropas Pārrobežu sadarbības grupas izveidi⁽²⁰⁾.

5.9 Noslēguma noteikumi (22.-26. pants)

5.9.1 Tie apstiprina pašlaik spēkā esošajās regulās (EC) Nr. 1783/99 paredzētos pārejas noteikumus un formāli nosaka spēkā stāšanās un pārskata datumus.

Briselē, 2005. gada 6. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ COM(2004) 493 final -2004/0165 (COD).

⁽¹⁷⁾ 8.2. pants

⁽¹⁸⁾ OV C 302, 07.12.2004, 60. lpp, Atzinums par trešo ziņojumu par ekonomisko un sociālo kohēziju, 7.10. punkts.

⁽¹⁹⁾ EESK atzinums par tēmu "Kā panākt nepārejošu nelabvēlīgu dabas apstākļu un struktūras traucējumu ietekmētu reģionu labāku integrāciju", CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 388/2005.